

Κιρατζής

Τρίτη, 7 Μαΐου 2013

Σημασία:

Αγωγιάτης που διακινεί εμπορεύματα με καραβανια.
Μεταφορέας εμπορευμάτων , βυζ. Οδίτης
Ο επαγγελματίας που κάνει μεταφορές με φορτηγό ζώο ..

Συνώνυμα

Αγωγιάτης
οδίτης

Εγκυκλοπαιδικά:

Πρώτος τούς αναφέρει ο Κεδρινός (11ος αι.), αντιγράφοντας τον Ιωάννη Σκυλίτζη, με αφορμή ένα γεγονός του 976 μ.Χ. Στην τοποθεσία «Καλαί Δρύες» μια ομάδα Βλάχων αγωγιατών ή οδοφυλάκων σκοτώνει έναν από τους αδελφούς του μετέπειτα τσάρου των Βουλγάρων Σαμουήλ: «Τούτων δε των τεσσάρων αδελφών Δαβίδ μεν ευθύς απεβίω αναιρεθείς μέσον Καστορίας και Πρέσπας και τας λεγομένας Καλάς Δρυς, παρά τινων Βλάχων **οδιτών**».

Μεταξύ των κατοίκων της Κοσμοπόλης αναφέρονται οι **Κιρατζήδες**, οι οποίοι άρχισαν να εμφανίζονται στην εμπορική οδό που οι Γάλλοι έμποροι χρησιμοποιούσαν, διασχίζοντας τη Βοσνία, έως το Κωστανέτσιο. (Rouqueville, τόμ. III, σ. 23)

Μοναστήρι, Περλεπέ, Βελεσά, Σίστοβο και άλλα ως να φτάσουν στο Βουκουρέστι. Όπως σημειώθηκε, ξεκίνησαν από το Ζαγόρι στις 15 Σεπτέμβρη. Έφταναν δε στη Βλαχία την παραμονή του "Αι Δημήτρη, δηλαδή στις 25 'Οκτώβρη. Βαστούσε το ταξίδι 40 μέρες.

'Απ' όλους τους καραβανιάρηδες ο πιο φημισμένος είχε γίνει ο Ρόβας. Το όνομά του το αποθανάτισε η δημοτική μούσα με το τραγούδι. που ένει

Επώνυμοι αγωγιατές

Από τους καραβανιάρηδες αυτούς γνωστοί για τον τόπο μας ήταν ο Φεντάνης από την Τσαρκοβίστα των Κουρέντων κι ο περίφημος Ρόβας Γιαννιώτης (καταγόταν από την Καλωτά ή τα Γιάννενα), που η λαϊκή μούσα τον αποθανάτισε με το γνωστότατο τραγούδι. Ο αρχικαραβανιάρης **Ρόβας** επί 40 χρόνια σχεδόν χρόνια ήταν ο μόνος μίτος που συνέδεε την Ήπειρο με την «Βλαχία» (σημερινή Ρουμανία). Ξένοι περιηγητές μας αναφέρουν ότι περνούσε και από το Ξηρολίβαδο, στάθμευε στο μεγάλο Χάνι του Ξηρολιβάδου, το οποίο φιλοξενούσε μέχρι και 100 μουλάρια και άλογα.βλ. [ποίηση](#)

Οι αγωγιατές, που επονομάζονταν και “κιρατζήδες”, μετέφεραν τα εμπορεύματα ή διακινούσαν τους ταξιδιώτες με άλογα και συχνότερα με μουλάρια. Λόγω των μεγάλων αποστάσεων μεταξύ των οικισμών, η μετακίνηση των ανθρώπων και η διακίνηση των προϊόντων με τα ζώα ήταν ο κυρίαρχος τρόπος μεταφοράς μέχρι τη δεκαετία του 1930 και σε μερικές περιοχές μέχρι τη δεκαετία του 1950. Οι αγωγιατές προέρχονταν συνήθως από το στρώμα των ακτημόνων αγροτών και ήταν οργανωμένοι σε πολυμελή σωματεία στα χωριά και στις κωμοπόλεις .. Μεγάλος αριθμός αγωγιατών εργαζόταν στα εργοστάσια, στα ελαιοτριβεία, στα ταλκορυχεία και γενικότερα σε όλες τις βιομηχανικές ζώνες . Πολλοί μουσικοί, αγρότες και άλλοι επαγγελματίες κατέφυγαν στο επάγγελμα του αγωγιατή κατά τη διάρκεια της Γερμανικής

κατοχής, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την ανέχεια και την πείνα, μετά την κατάσχεση όλου του ελαιόλαδου και την παράλυση του εμπορίου και των συγκοινωνιών. Οι αγωγιάτες είναι οι "πρόδρομοι" των αυτοκινητιστών. Πραγματοποιούσαν επί πληρωμή ιδιωτικές μεταφορές εμπορευμάτων, κρασιών (σε ασκιά), διακινούσαν ταξιδιώτες, ιδιώτες, γιατρούς για επίσκεψη σε ασθενείς, κρατικούς λειτουργούς για την εκτέλεση υπηρεσίας, κυρίως δε μετέφεραν δημητριακά ..

Ετυμολογία:

Από το τουρκικό *kiracı* που σημαίνει ενοικιαστής , μισθωτής

Ξενόγλωσσα

Ιταλικά
Αγγλικά
Γαλλικά

Εικόνες:

Επωνυμα:

Κυρατζήδες υπάρχουν πολλοί. Κιρατζής όμως κανένας. Όλοι παρετυμολογούν το επώνυμό τους από το Κυρ- (κυριος, κυρης, κυρ). Παρομοια φαινομενα εχουμε στο Τσιράγγελος (Τсур-Αγγελος με τσιτακισμο του κυρ) , Σιργιάννης ή Σεργιάννης (Κυρ-Γιαννης με επιδραση από το σεριανι).

Ο κηρομυτης είναι ο ρινοτμητος που αντικαταστησε την μυτη του με κερινή, από κηρόν. Οι περισσότεροι Κηρομύτες γραφουν το επώνυμο τους με Υ : Κυρομύτης με επιδραση παλι από το κυρ- Ομοιως και Πριμικήριοι το γράφουν Πριμικύριος

Το κυρ είναι από τα πιο ταλαιπωρημένα και παρεξηγημένα προθηματα.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Το αγωί ξυπνάει των αγωγιάτη

Το αρχαιο αγωγιον σημαινε το φορτιο, τον γομον, το γομάρι. Συνεκδοχικα καταντησε να σημαινει τη αμοιβη του μεταφορα για μια ορισμενη μεταφορα.

Το νοημα της παροιμιας είναι : Το οικονομικο κερδος αποτελει κινητρο για την δραστηριοποιηση του μεταφορα.

Ποίηση

"Κίνησ' ου Ρόβας κίνησι μεσ' στην Βλαχιά να πάει,
νύχτα σιλώνει τ' άλουγου νύχτα του καλιγώνει

βάνει τα πέταλα ασημιά καρφιά μαλαματένια
κι η αρματοσιά τ' αλόγου του χρυσό μαργαριτάρι...»

Αναφορες

(54.) ἄνδρας εἴκοσιν. ἐπεὶ δὲ πάντα συνεισθῆκει αὐτῷ τὰ περὶ
τοῦς πύργους, ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πεῖραν·

ΞΕΝΟΦΩΝ - ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ 6.1.54.2

Copyright© 2013 by Aris Stougiannidis AENAON - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ